

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN

Utgrävning av en husgrund

Jan Fast 1989

INNEHÅLL

INLEDNING	1
VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN	2
UTGRÄVNINGSSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI	3
UTGRÄVNINGSTEKNIK	3
JORDLAGREN/KULTURLAGRET	4
FYNDEN	4
KONSTRUKTIONSDETALJER	4
SAMMANFATTNING	5
NEGATIVFÖRTECKNING	6
DIAPPOSITIVFÖRTECKNING	7
UTDRAG UR GRUNDKARTA	8
KARTOR	9
BILDTAVLOR	15

INLEDNING

På Djupkärssbacken, belägen i Översundom by i Vasa stad, utförde undertecknad en utgrävning den 12.-16.6.1989. Utgrävningen organiserades som en fältkurs i arkeologi inom ramen för Vasa arbetarinstituts undervisningsprogram.

Utgrävningens målsättning var att fastställa åldern på en husgrund belägen på krönet av Djupkärssbacken. Som grävare fungerade deltagare i fältkursen. Dokumentationen av utgrävningen utfördes av undertecknad och amatörarkeolog Alf-Gunnar Kranck från Helsingfors.

Helsingfors 20.3.1990

Jan Fast

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN

Utgrävning av en husgrund av okänd ålder

By: Sundom

Hemman: Nyqvist 9:8

Grundkarta: 1331 08 Vaskiluoto/1981

Utgrävningens koordinater: x = 6992 02,

y = 1526 70

z = ca 22 m

Utgrävningens fynd: NM 25332:1-7 (Diar. 24.1.1990)

Tidigare undersökningar av området: Gransk. Mirja Miettinen
1988

Sidorna 15-17 är bidtavlor innehållande bilder av negativerna
nr 79468-79479

Diapositiven nr 20183-20197

En förteckning över negativerna och diapositiven finns i
slutet av rapporten s. 6-7

*14-C dateringsresultat (NM 25332:6 kol)
analysnr HEL-3271*

UTGRÄVNINGSSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI

Husgrunden på Djupkärrsbacken ligger i Översundom by i Vasa ca 1,5 km syd-sydväst från Sundom kyrka, i västra ändan av en kilometerlång moränformation vid namn Skravelstenarna.

Husgrunden står på en naturlig terrass omgiven av våtmark på tre sidor. Strax österom utgrävningssplatsen har en skogsbilväg anlagts som skiljer åt Djupkärrsbacken från Skravelstenarna. Österom denna väg sluttar terrängen långsamt uppåt mot öst. Jordmånen på området är mycket stenig, större och mindre stenblock täcker i det närmaste hela markytan. Vegetationen består av tall och granskog. På tidigare skogsavverkade områden växer [✓]meätadels gran.

Utgrävningssområdet låg på en höjd av 22 m över havsytan. Sammanlagt utforskades ett område på 70 m².

UTGRÄVNINGSTEKNIK

Utgrävningen påbörjades med att påla upp en huvudlinje (y = 100) i riktningen väst-öst, herefter pålades en korsande x-linje.

Avtorvningen av utgrävningssområdet skedde med handkraft, rötterna avskars med sekator eller yxa.

Efter avtorvningen fortsatte grävandet med användande av murslevar. Grävningen framskred i 5 cm:s lager. Husgrundens stenfot rubbades inte under utgrävningens gång. För tillavaratagande av de minsta fynden sållades jorden från eldstaden. I slutet av utgrävningen kontrollgrävdes området med spade. Slutligen återställdes grävningssområdet till sitt ursprungliga skick varvid husgrundens stenfot och eldstad lämnades synliga.

Utgrävningssområdet dokumenterades med 10 cm:s mellanrum. Nivåkartorna ritades i skala 1:50 med undatag av en karta av eldstaden i husgrunden som ritades i skala 1:25. Både själva utgrävningssarbetet och de nivåer av vilka kartor ritades

dokumenterades fotografiskt. Vasa arbetarinstitut spelade även in en videofilm av hela utgrävningen.

Utgrävningens fixpunkt låg på en jordfast sten invid utgrävningsområdet. Fixpunktens höjd över havet (22,53 m) erhöles genom att flytta höjden från väg och vattenverkets höjdpunkt på södra sidan av Västersvägen ca 100 m västerom utgrävningsområdet.

JORDLAGREN OCH KULTURLAGRET

Under det löst sittande och i medeltal 5-10 cm tjocka torvlagret låg ett lager av grå urlakningsjord av en tjocklek på omkring 2-3 cm. Under detta lager vidtog på området utanför husgrunden mycket svår genomtränglig och stenig morän. Innanför husgrunden var jordmånen "sandigare" till ett djup av ungefär 30 cm under markytan. Efter nivå 2 blev jordmånen stenigare även innanför husgrunden.

Endast i samband med eldstaden, som påträffades i mitten av husgrunden, kunde ett fyndförande kulturlager konstateras. Sanden invid eldstaden var smutsfärgad, sot och kol förekom i ett tunnt lager innanför, och begränsat även i utkanten av eldstaden.

FYNDEN

Fynden från utgrävningen bestod uteslutande av brända ben. Samtliga benfragment är mycket små och påträffades inne i eller srax utanför eldstaden. En ytlig genomgång av benmaterialet ger vid handa att benen härstammar från något eller några mindre däggdjur.

KONSTRUKTIONSDETALJER

Husgrundens stenfot mätte ungefär 5 x 5 m och var uppförd av stenar av vilka det fanns gott om i omgivningen. Den norra delen var särskilt omsorgsfullt uppbyggd, här hade större stenar placerats på varandra varvid man åstadkommit en över 60 cm hög kallmur. Stenfoten var i det närmaste fyrsidig med

en ingång från sydost. Vid ingången gjorde stenfoten en utlöpare mot öster. Funktionen av denna tydliga konstruktionsdetalj är dock svår att avgöra. Inga stolphål el. dyl. kunde observeras i den steniga jordmånen, eventuellt har stolparna, om sådana funnits, stötts in i stenfoten.

I mitten av husgrunden påträffades en eldstad med en diameter av ungefär 1 m. Eldstaden var till formen rund med en kantring av långsmala större stenar. Eldstadens norra del förblev oundersökt pga av att en stor gran växte på stället. Stenarna inuti eldstaden var skörbrända men sot förekom endast i ett tunnt ca 5 cm tjockt lager. Även kol förekom sparsamt, dock tillräckligt för att två C¹⁴ prov kunde tas.

SAMMANFATTNING

På Djupkärrsbacken i Sundom utgrävdes under tiden 12.-16.6.1990 en husgrund med stenfot. Stenfoten fanns vara i det närmaste rektangulär och inhägnat ett område på ca 25 m². Den norra delen av stenfoten uppvisade en kallmurad väggkonstruktion, ingången till byggnaden har varit från sydost.

I mitten av husgrunden påträffades en rund eldstad med en diameter av ungefär 1 m och försedd med kantring. I och omkring eldstaden påträffades utgrävningens enda fynd, brända ben.

Vid utgrävningen kunde inte husgrundens ålder påvisas genom daterande fynd. Ett kolprov från eldstaden kan däremot bidra till frågan om anläggningens ålder. Kolprovet är ännu i skrivande stund oanalyserat.

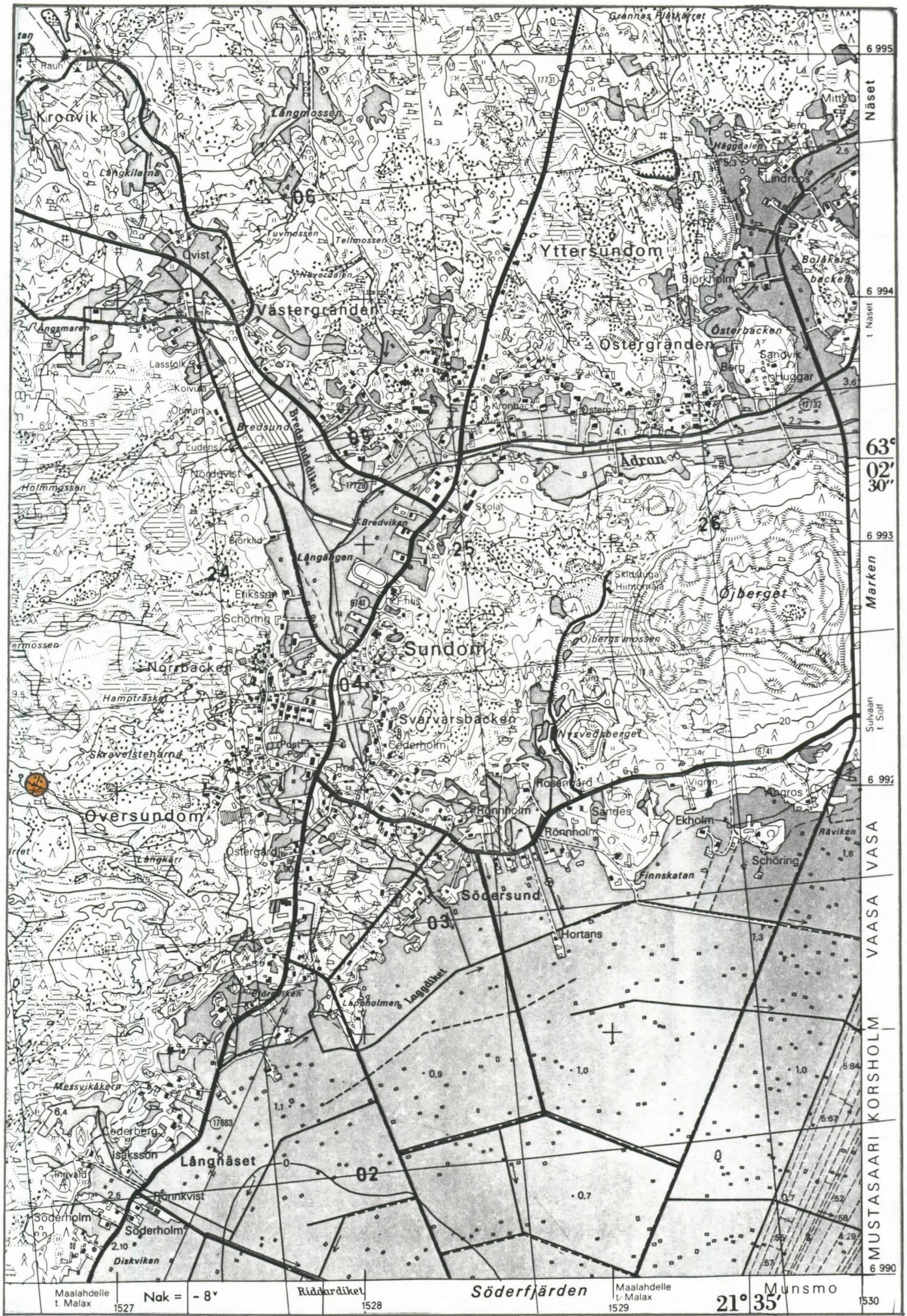
Efter undersökningen återställdes husgrunden. En fredningsskylt med teksten "Fornlämning, i lag fredad" ställdes upp på platsen i juli 1990.

NEGATIVFÖRTECKNING

- 79468 Djupkärrsbacken sedd från öster
79469 Det första jordlagret avlägsnas
79470 Husgrunden efter avtorvningen, sedd från öster
79471 Husgrunden sedd från norr, nivå 1 (panorama).
79472 - " -
79473 - " -
79474 Stenfotens södra del sedd från väster
79475 Eldstaden, nivå 2
79476 Utgrävning av området utanför stenfoten, från
väster
79477 - " -
79478 Husgrunden återställd efter utgrävningen, från
väster
79479 Amatörarkeologer från Sundom och Helsingfors efter
ufört arbete

DIAPOSITIVFÖRTECNING

- 20183 Djupkärrsbacken sedd från öster
- 20184 Husgrunden före avtorvningen, från öster
- 20185 Arbetsbild, avtorvning
- 20186 Husgrunden efter avtorvningen, från öster
- 20187 Husgrunden efter avtorvningen, från norr
- 20188 Stenfotens norra sida, detalj av kallmurad konstruktion
- 20189 Stenfotens södra sida, från öster
- 20190 Eldstaden, nivå 1
- 20191 Eldstaden, nivå 2
- 20192 Eldstaden i mitten av husgunden, nivå 2, från väster
- 20193 Utgrävning av området utanför stenfoten, från väster
- 20194 Området återställs efter utgrävningen
- 20195 Husgrunden återställd efter utgrävningen, från öster
- 20196 Amatörarkeologer från Sundom och Helsingfors efter utfört arbete
- 20197 "Hundfälin" och "kattfälin" vid stenens bas, från norr

Kartblad 1331 08 Vaskiluoto. Utgrävningsområdet 1989 utmärkt med rött (●), koordinater x = 6992 02, y = 1526 70, z = ca 22m.

13.9

VASA SUNDOM

J. Fast 1989

översiktskarta 1:500

fp 106 (=23,53m.ö.h)

rit. 14-15.6.1989

 avtorvat område

 morän i dagen

Storån 1,5 km

UNGSKÖG

fp 106
utgrävt
omr.
1989

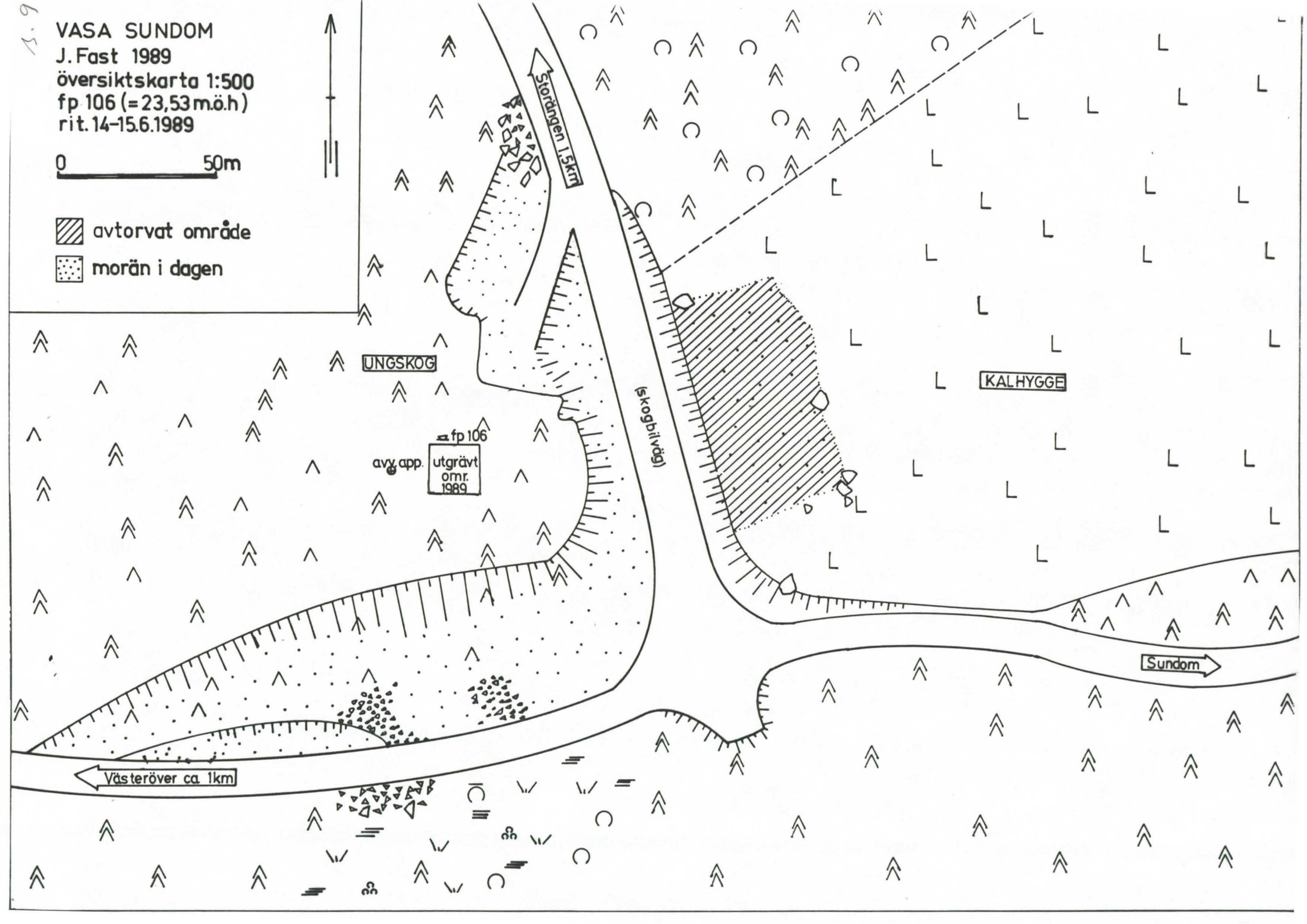
avv. app.

Skogsbädd

KALHYGGE

Sundom

Västeröver ca 1 km

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN

J. Fast 1989

plankarta 1:50, nivå 1

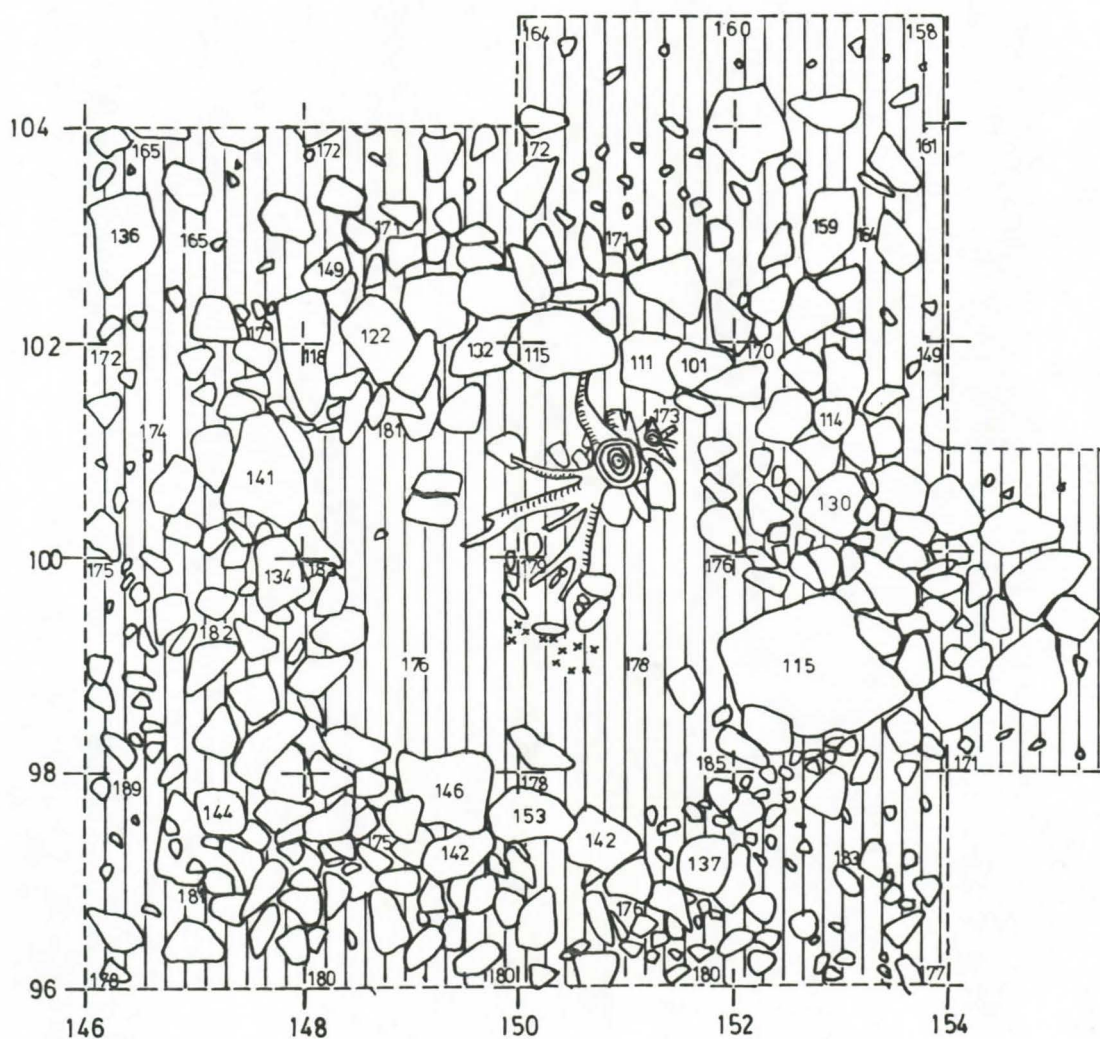
fp 106 (= 23,53 m.ö.h.)

rit. 13.6.1989

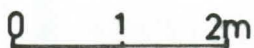
 brun sand

 brända ben

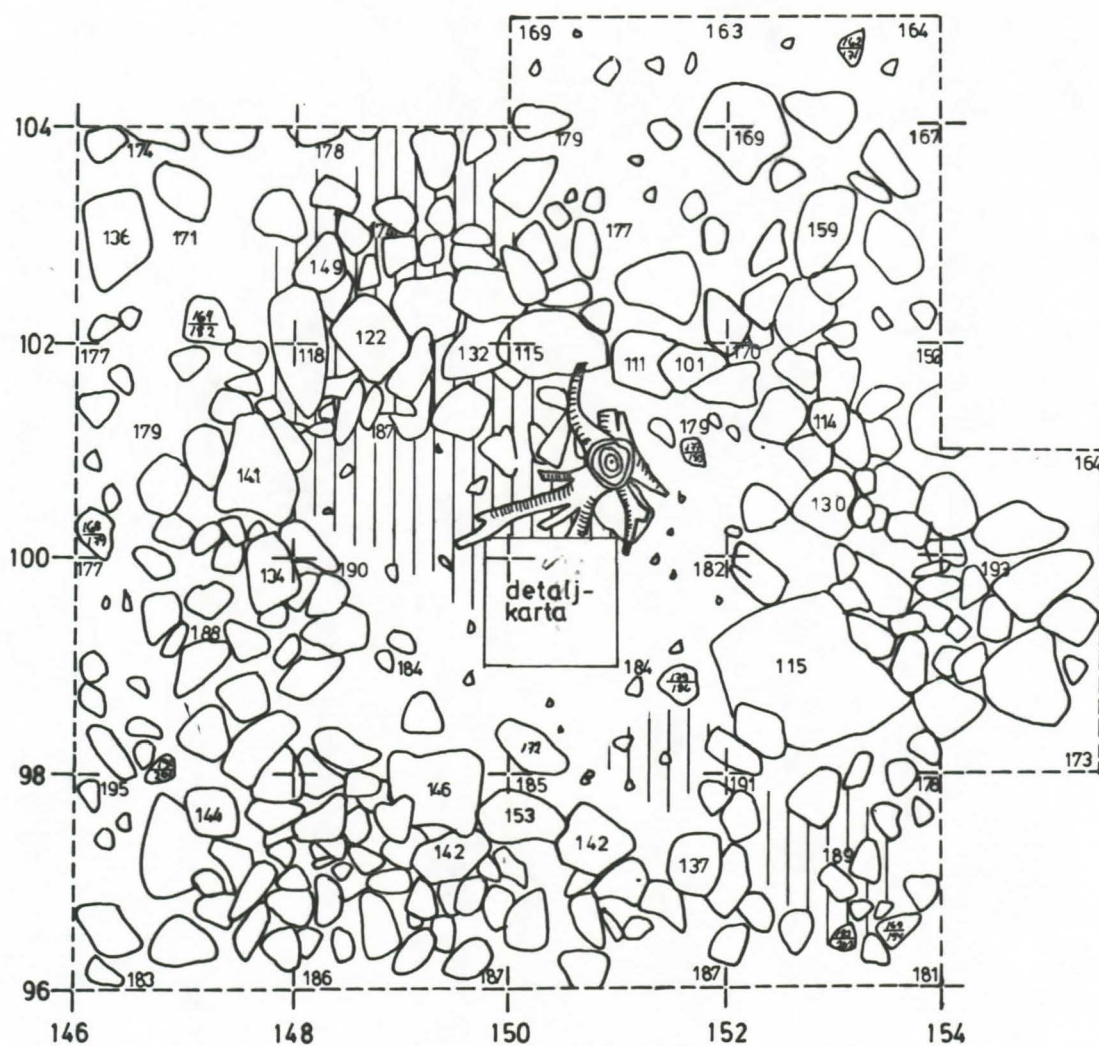

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN

J. Fast 1989
plankarta 1:50, nivå 1
fp 106 (= 23,53 m öh)
rit. 14.6.1989

- brun sand
- rent gult grus

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN

J.Fast 1989

detalj-karta 1:25, nivå 2

fp 106 (=22,53m.ö.h.)

rit. 14.6.1989

smutsfärgad sand

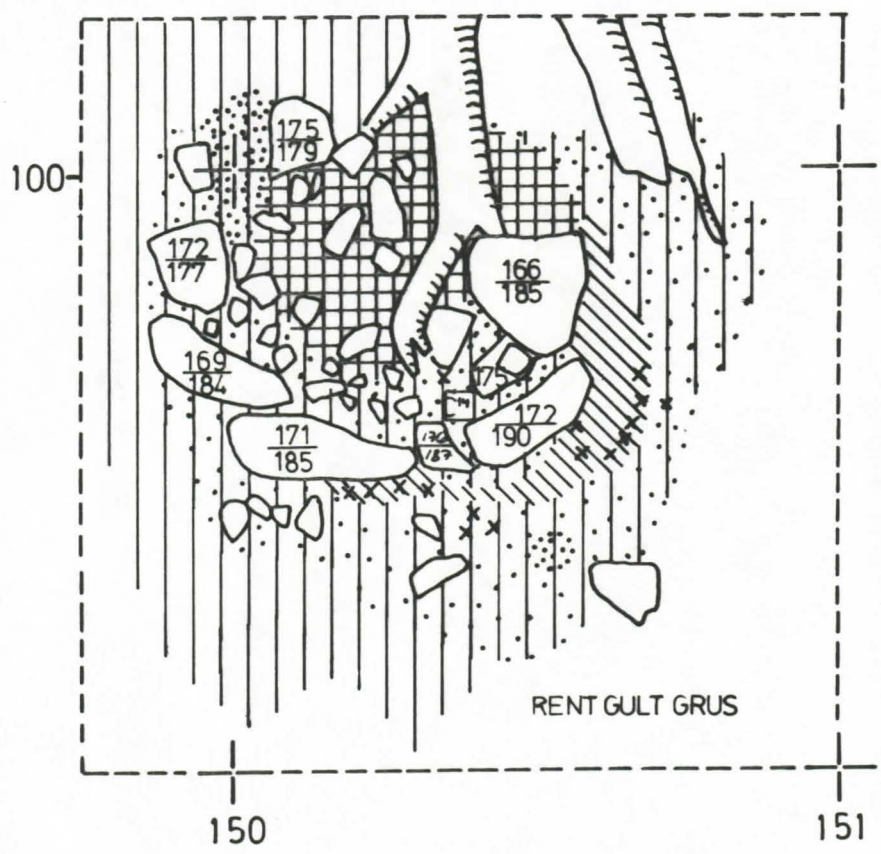
bränd sand

sotblandad brun sand

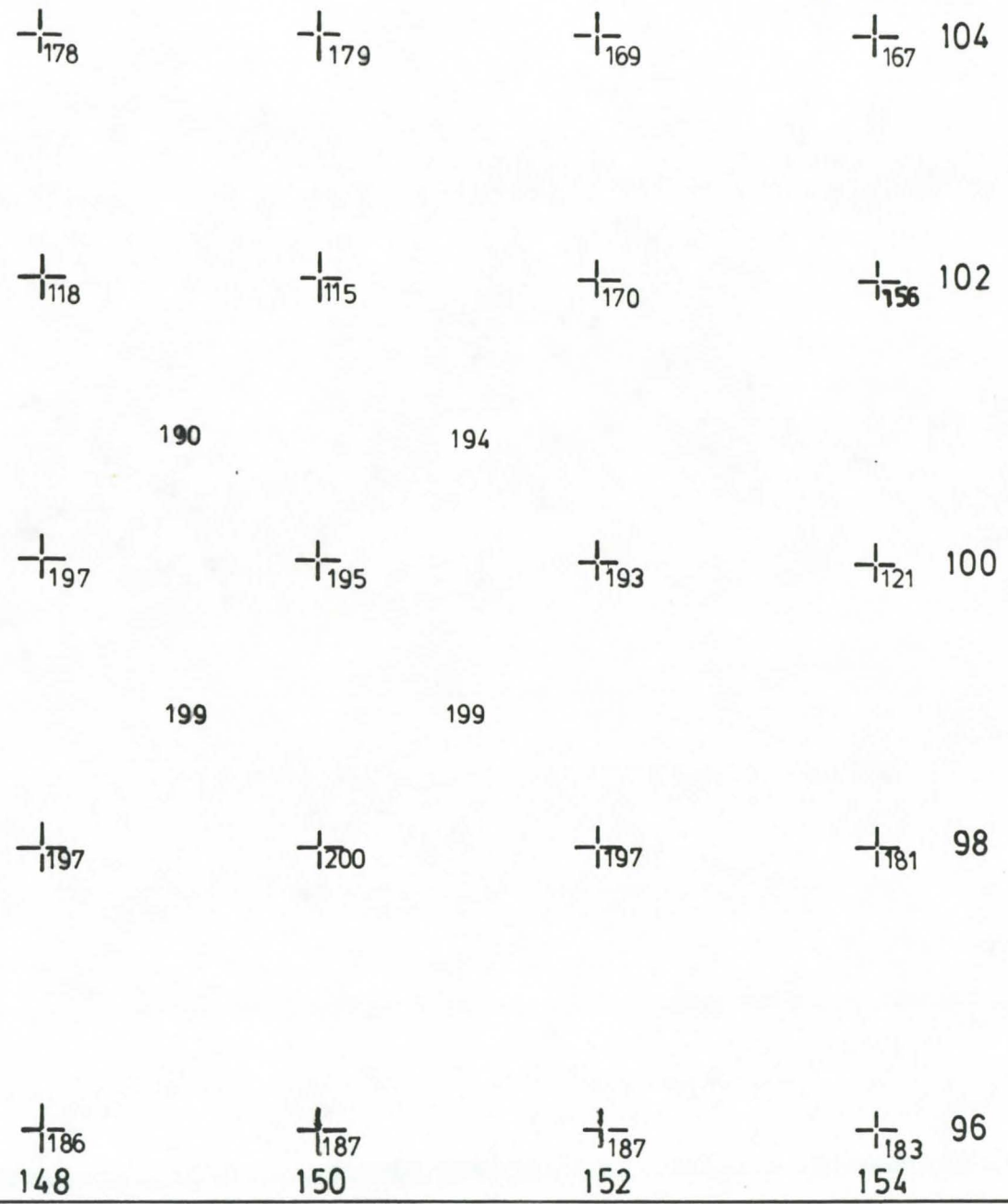
brända ben

1.13

VASA SUNDOM DJUPKÄRRS- BACKEN

J. Fast 1989
bottenavvÄgningskarta 1:50
fp 106 (= 22,53 m.ö.h.)
rit 16.6.1989

5.14

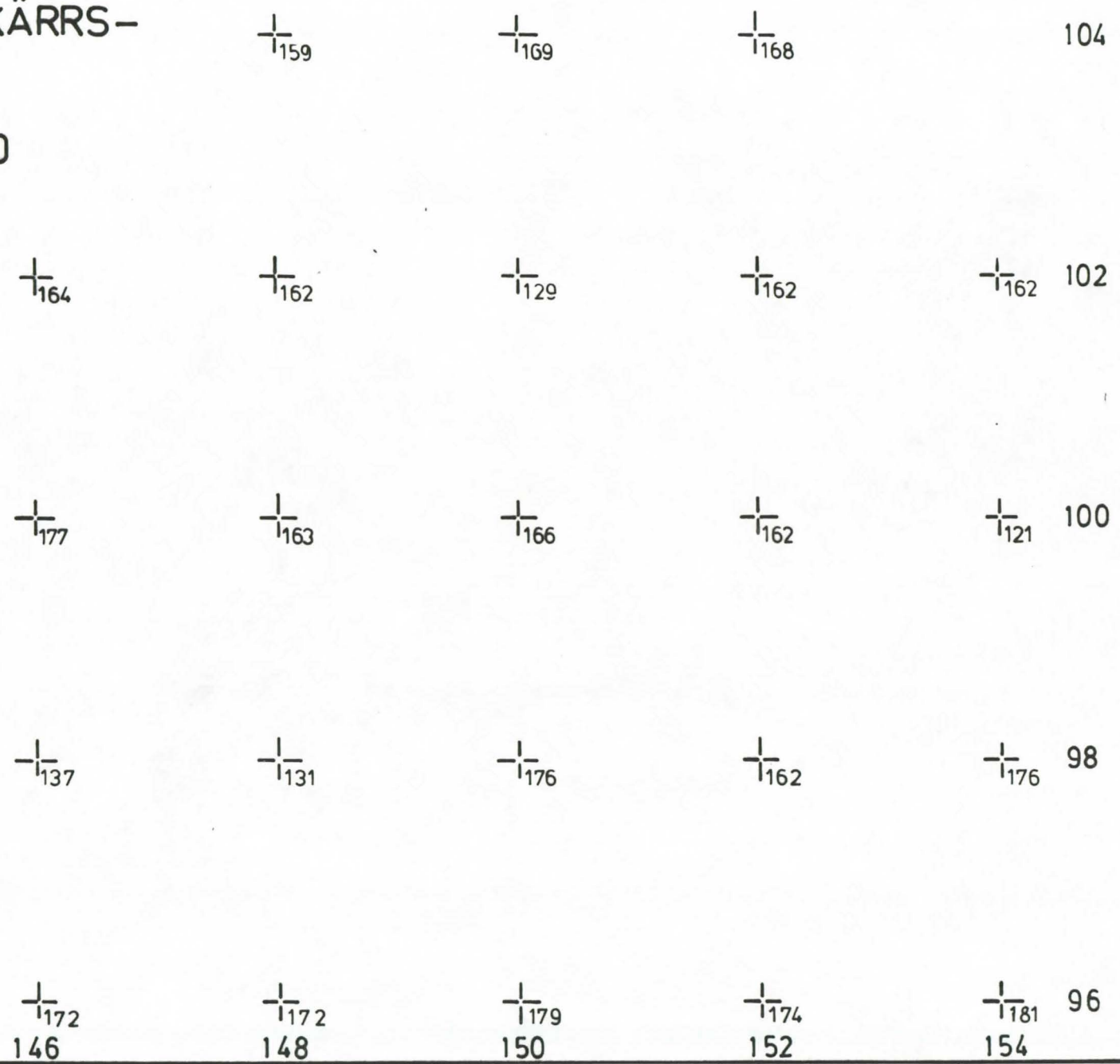
VASA SUNDOM DJUPKÄRRS- BACKEN

J.Fast 1989

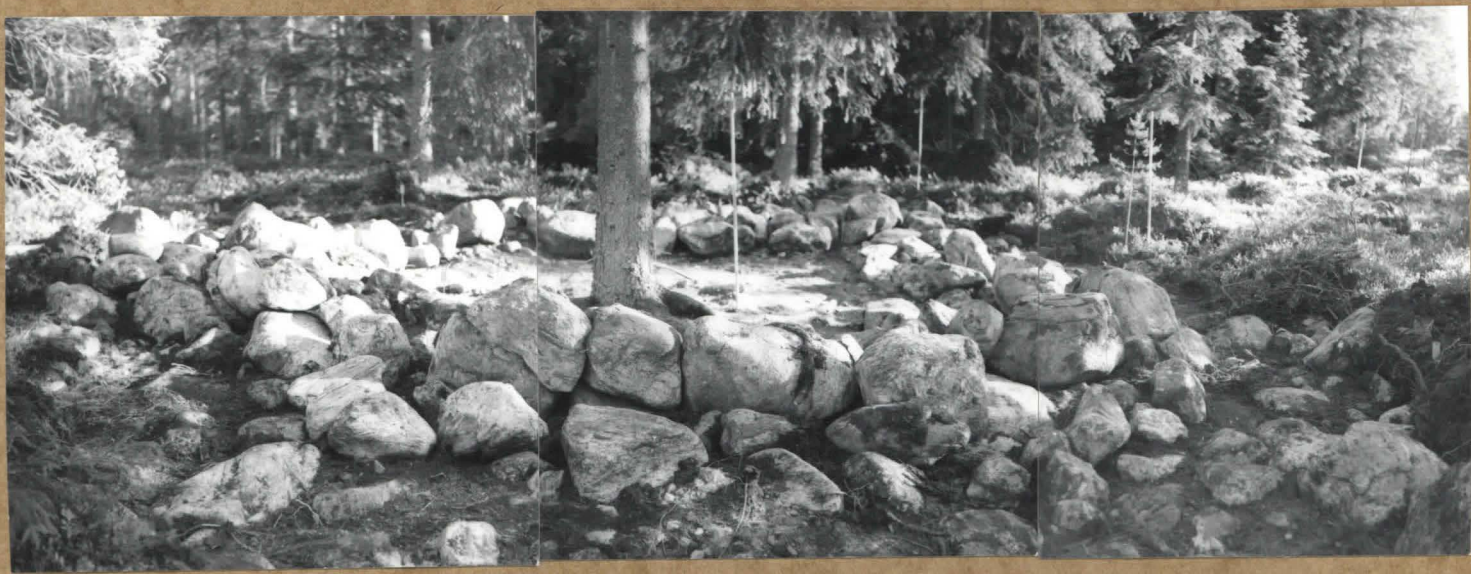
ytavvänningskarta 1:50

fp 106 (=22,53m.ö.h.)

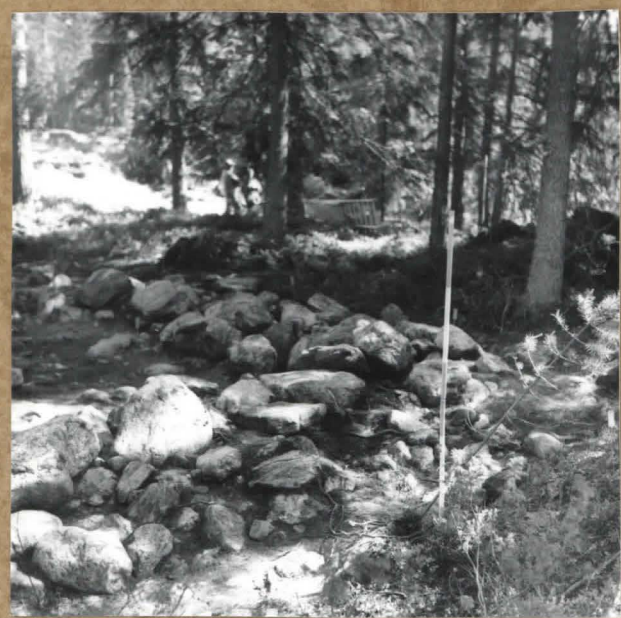
rit. 12.6.1989

VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN J. FAST 1989

f. 79471-79473 Husgrunden sedd från norr, nivå 1.

f. 79474 Stenfotens södra del sedd från väster.

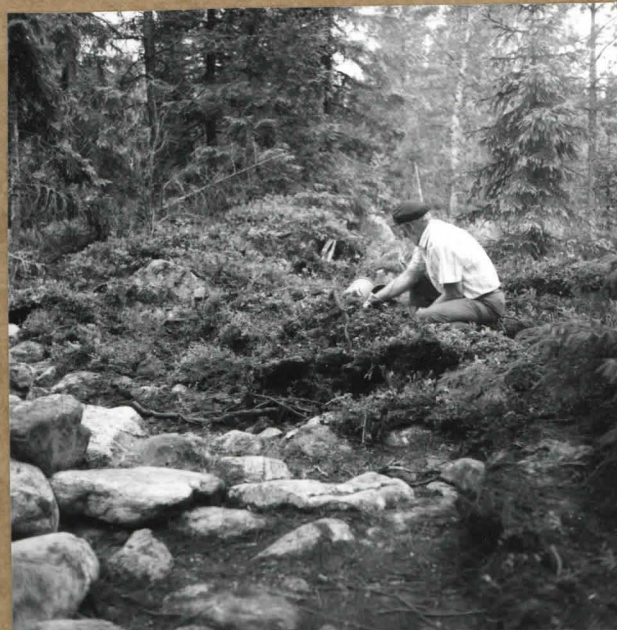

f. 79475 Eldstaden, nivå 2.

3/6
VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN
J. FAST 1989

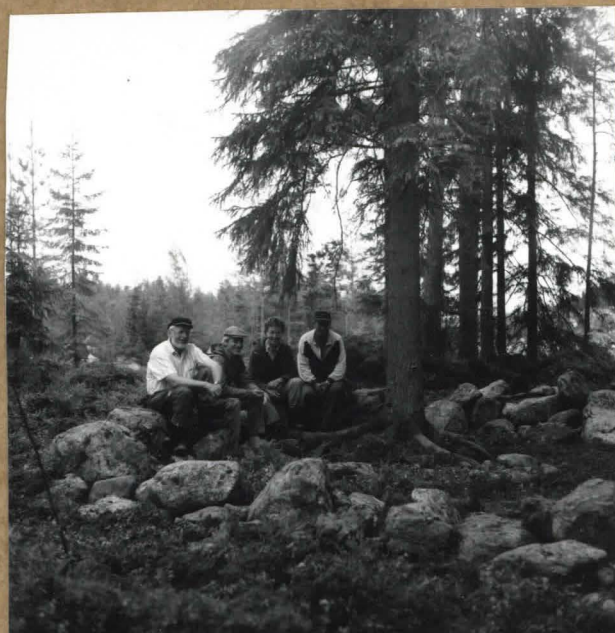
f.79 476 Utgrävning av området utanför stenfoten, från väster.

f.79 477 Utgrävning av området utanför stenfoten, från öster.

f. 79 479 Husgrunden återställd efter utgrävningen, från väster.

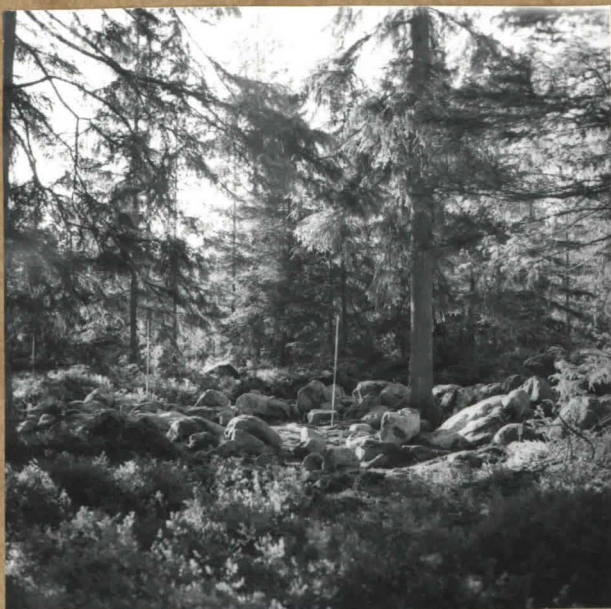
f.79 478 A matörarkeologer från Sundom och Helsingfors efter utfört arbete.

s. 17

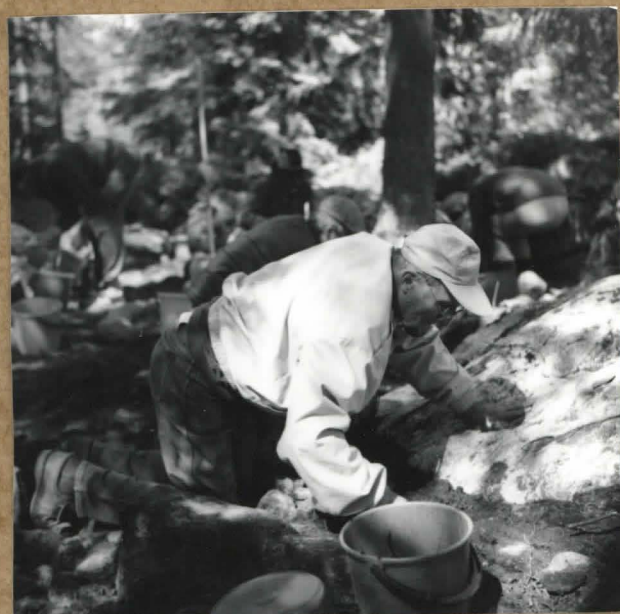
VASA SUNDOM DJUPKÄRRSBACKEN J FAST 1989

f.79468 Djupkärrsbacken, sedd från öster.

f.79470 Husgrunden efter avtorvningen, sedd från öster.

f.79469 Det första jordlagret avlägsnas.